

КОНСТИТУЦІЙНОМУ СУДУ УКРАЇНИ

Суб'єкта звернення до суду конституційної юрисдикції
України Мурзак Анатолій Іванович

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ

«Про необхідність офіційного тлумачення Конституції України та законів України з метою забезпечення реалізації чи захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина стосовно необхідності офіційного тлумачення поняття «момент виникнення права власності за договором купівлі – продажу транспортного засобу», внормованому в ст. 334 ЦК України в взаємозв'язку з поняттям реєстрація правочину – ст. 210 ЦК України та реєстрація транспортного засобу в розумінні ст. 34 Закону України «Про дорожній рух»

Відповідно до Закону України "Про Конституційний Суд України" підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод (стаття 94).

Мурзак А.І. в даний час має обґрунтовані побоювання про те, що неоднозначне застосування судовими інстанціями та невизначеність поняття в практиці застосування норм матеріального права стосовно визначення поняття момент виникнення в особи права власності на транспортний засіб та в даному контексті розмежування понять реєстрація правочину та реєстрація транспортного засобу як такого, - може слугувати до скасування будь – якого судового рішення, що буде винесено в його справі.

13 грудня 2012 року громадянин _____ продав на підставі усного договору купівлі – продажу, що посвідчений був нотаріальною довіреністю за означене число свій власний автомобіль VOLKSWAGEN CRAFTER 2,5, фургон малотоннажний 2008 року випуску державний номерний знак _____, номер шасі _____ . При укладенні договору купівлі – продажу передав покупцю всі комплекти ключів, техпаспорт та інші документи на автомобіль та сам автомобіль.

Довіреність видавалась з правом керування, продажу, обміну, зняття з обліку, здачі в оренду, передачі в позичку та інше та була видана строком на 10 років. Автомобіль Мурзаком А.І. не знімався з реєстрації в органах МРЕВ, було отримано тимчасовий техпаспорт на ім'я Мурзак А.І.

В квітні 2014 року _____ скасував раніше ним видану довіреність, про що Мурзаку А.І. прийшло письмове повідомлення від приватного нотаріуса.

У наслідок чого стався спір, справа перебуває на розгляді в суді першої інстанції. Позиція Мурзак А.І., що він набув право власності на майно, адже отримав саме майно, розпорядчий документи та документи на майно, що відбулось 13 грудня 2012 року, позиція Короля С.М., що він має право в будь – який момент скасувати видане доручення та Мурзак А.І. має повернути автомобіль.

В ході судового розгляду справи «виявилось», що між _____ та його дружиною суд вже з одного засідання розглянув спір про поділ майна подружжя, присудивши мій автомобіль

Таким чином при вирішенні спору про момент виникнення права власності на транспортний засіб частина судової практики посилається на положення ст. 334 ЦК України та визначає моментом виникнення права власності – момент передачі речі та документів на її розпорядження (довіреності як і в даному випадку), частина – пов'язують момент виникнення права власності з моментом проведення державної реєстрації самого автомобіля (ст. 34 Закону України «Про дорожній рух») і ототожнюють таку реєстрацію з моментом реєстрації правочину – ст. 210 ЦК України.

Обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Законів України (пункт 4 частини другої статті 42):

Відповідно до ч. 3ст. 34 Закону України "Про дорожній рух" та ч. ч. 7, 8 Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів, мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07 вересня 1998 року N 1388(далі - Порядок), власники транспортних засобів та особи, що експлуатують такі засоби на законних підставах, або їх представники зобов'язані зареєструвати (перереєструвати) транспортні засоби протягом десяти діб після придбання (одержання) або митного оформлення, або тимчасового ввезення на територію України, або виникнення обставин, що є підставою для внесення змін до реєстраційних документів. Тому визнання укладеним договором купівлі-продажу та права власності на транспортний засіб не є належним способом захисту порушеного права.

На думку суб'єкта конституційного звернення саме момент фактичного передання у власність та момент розпорядження продавцем своєю власністю, в тмоч числі підписання довіреності на право розпоряджатись транспортним засобом має визначальним для відповіді на дане питання.

Відповідно до ст. 55 Конституції України права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. За ст. 124 Конституції України юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Законодавець у ч. 1 ст. 16 ЦК України установив, що кожна особа має право звернутися до суду за захистом свого особистого немайнового або майнового права та інтересу, а в ч. 2 цієї статті визначив способи здійснення захисту цивільних справ та інтересів судом. Частиною 2 ст. 16 ЦК України встановлено способи захисту цивільних прав та інтересів судом

Застосування конкретного способу захисту цивільного права залежить як від змісту суб'єктивного права, за захистом якого звернулася особа, так і від характеру його порушення.

З цієї метою суд повинен з'ясувати характер спірних правовідносин сторін (предмет та підставу позову), характер порушеного права позивача та можливість його захисту в обраний ним спосіб.

Згадані вище способи захисту мають універсальний характер, вони можуть застосовуватись до всіх чи більшості відповідних суб'єктивних прав. Разом з тим зазначений перелік способів захисту цивільних прав чи інтересів не є вичерпним.

На думку суб'єкта звернення, ототожнювати виникнення права власності на транспортний засіб з моментом його державної реєстрації у підрозділі Державтоінспекції не можна.

Згідно з ч. 1 ст. 328 ЦК України право власності набувається на підставах, що не заборонені законом, зокрема із правочинів.

Відповідно до ч. 1 ст. 334 ЦК України право власності у набувача майна за договором виникає з моменту передання майна, якщо інше не встановлено договором або законом.

Оскільки у ЦК України не передбачено жодних вказівок на визначення моменту набуття права власності на транспортний засіб, однак у ч. 2 ст. 640 ЦК України передбачено, якщо відповідно до акта цивільного законодавства для укладення договору необхідні також передання майна або вчинення іншої дії, договір є укладеним з моменту передання відповідного майна або вчинення певної дії, необхідно визначити, чи є реєстрація транспортного засобу у Державній автомобільній інспекції Міністерства внутрішніх справ України моментом, з яким законодавець пов'язує момент виникнення права власності.

У статті 1 Закону України "Про дорожній рух" зазначено, що цей закон регулює суспільні відносини у сфері дорожнього руху та його безпеки, визначає права, обов'язки і відповідальність суб'єктів - учасників дорожнього руху, міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, об'єднань, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та господарювання.

Згідно зі ст. 34 названого Закону державна реєстрація транспортного засобу полягає у здійсненні комплексу заходів, пов'язаних із перевіркою документів, які є підставою для здійснення реєстрації, звіркою і, за необхідності, дослідженням ідентифікаційних номерів складових частин та оглядом транспортного засобу, оформленням і видачею реєстраційних документів та номерних знаків.

Державний облік зареєстрованих транспортних засобів включає в себе процес реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про зареєстровані транспортні засоби та їх власників.

Державній реєстрації та обліку підлягають призначені для експлуатації на вулично-дорожній мережі загального користування транспортні засоби усіх типів: автомобілі, автобуси, мотоцикли всіх типів, марок і моделей, самохідні машини, причепи

та напівпричепи до них, мотоколяски, інші прирівняні до них транспортні засоби та мопеди, що використовуються на автомобільних дорогах державного значення.

Із аналізу норм зазначеного закону можна зробити висновок, що державна реєстрація транспортних засобів спрямована на впорядкування відносин між учасниками дорожнього руху, у тому числі і в частині обліку транспортних засобів, а не у розумінні реєстрації права власності на транспортний засіб, яка пов'язана саме з виникненням права власності.

Відповідно до ст. 3 ЦПК України кожна особа має право в порядку, встановленому цим Кодексом, звернутися до суду за захистом своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів.

Згідно зі ст. 4 ЦПК України, здійснюючи правосуддя, суд захищає права, свободи та інтереси фізичних осіб, права та інтереси юридичних осіб, державні та суспільні інтереси у спосіб, визначений законами України.

При цьому слід врахувати, що відповідно до вимог ст. 396 ЦК України, згідно з якою особа, яка має речове право на чуже майно, має право на захист цього права, у тому числі і від власника майна, відповідно до положень глави 29 цього Кодексу.

Так, сама ст. 34 Закону України "Про дорожній рух" в ч. 9 вказує, що «Власники транспортних засобів та особи, які використовують їх на законних підставах, зобов'язані зареєструвати (перереєструвати) належні їм транспортні засоби протягом десяти діб після придбання...» вбачається, що і сам ЗУ «Про дорожній рух» передбачає можливість придбання, набуття у власність транспортного засобу та перебування у власності означеного транспортного засобу продовж щонайменше 10-ти днів до його реєстрації в органах ДАІ.

Отже, між законодавчими актами насправді не існує суперечностей, виходячи з предмету правового регулювання кожного з вище вказаних законодавчих актів, проблема в практиці застосування означених актів виключно в різному їх тлумаченні.

Приклади неоднозначного застосування норм ст. 334 ЦК України, ст. 34 Закону України «Про дорожній рух».

Вищий господарський суд України в постанові від 17 жовтня 2006 р в справі №37/49-06 про визнання права власності залишаючи в силі судові рішення попередніх інстанцій зробив правовий висновок, що «Відповідно до статті 328 Цивільного кодексу України, право власності набувається на підставах, що не заборонені законом, зокрема із правочинів; право власності вважається набутим правомірно, якщо інше прямо не впливає із закону або незаконність набуття права власності не встановлена судом. Виникає право власності у набувача майна за договором з моменту передання майна, якщо інше не встановлено договором або законом-ч. 1ст. 334 Цивільного кодексу України».

Вищий господарський суд України в справі N 9/210пн/2011 про визнання права власності, витребування та повернення майна у власність, виносячи постанову від 24" квітня 2012 р зробив правовий висновок, згідно з якого Відмовляючи у задоволенні позовних вимог, місцевий господарський суд, з яким погодився суд апеляційної інстанції, виходив з того, що спірний автомобіль вибув із власності позивача за відплатним правочином, який на момент розгляду справи є дійсним, відсутність державної реєстрації на спірний транспортний засіб за відповідачем не позбавляє його права власності, у зв'язку з тим, що чинне на час відчуження автомобіля законодавство не пов'язувало

момент виникнення права власності на автомобіль з моментом здійснення реєстрації цього автомобіля за новим власником. В той же час, обов'язок щодо його реєстрації покладался саме на особу, що придбала зазначений автомобіль у власність та зіслався на ст. 334 ЦК України, визначаючи момент виникнення права власності в набувача.

Вищий господарський суд України, виносячи постанову від 30" жовтня 2012 року в справі № 41/94пн про визнання права власності на автомобіль зробив правовий висновок, згідно з якого вказав, що судом попередньої інстанції вірно зазначено, що відповідно до ст. 334 Цивільного кодексу України, право власності у набувача майна за договором виникає з моменту передання майна, якщо інше не встановлено договором або законом. Договором від 27.05.2011 р. не передбачено іншого моменту виникнення у позивача права власності на предмет купівлі-продажу, ніж передбачений ст. 334 Цивільного кодексу України, отже зв'язав момент виникнення права власності в набувача за договором купівлі – продажу не з моментом державної реєстрації автомобіля в органах ДАІ, а з самою моментом укладення угоди та передання автомобіля.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ в справі №6-11007, виносячи ухвалу від 27 серпня 2014 року в справі за позовом про визнання права власності на транспортний засіб – комбайн суд касаційної інстанції також серед іншого встановив, що момент виникнення права власності на транспортний засіб визначається право чином, а відповідний законодавчо встановлений порядок державної реєстрації транспортних засобів не визначає підстави виникнення права власності на транспортний засіб.

Також, судами різних інстанцій задовольнялись позови в справах про визнання права власності на автомобіль на підставі зроблених правових висновків про момент набуття у власність (виникнення права власності на автомобіль) за правочином, що відмінний від дати реєстрації автомобіля в органах ДАІ:

Рішенням Господарського суду Львівської області від 24.02.2016 р. Справа № 914/3985/15 в справі за позовом ТОВ "Галаквалайн" визнання права власності на автомобіль та зняття з нього арешту позов задоволено застосовано положення ст. 334 ЦК України, визначено моментом набуття права власності у набувача за договором купівлі – продажу автомобіля – момент фактичного предання та передання розпорядчих документів на нього.

Рішенням Господарського суду Львівської області від 10.02.2016 р. Справа № 914/3656/15 про визнання права власності на автомобіль та зняття з нього арешту за позовом Дочірнього підприємства "АкваДіон" Товариства з обмеженою відповідальністю "Аква-Лео" позов задоволено застосовано положення ст. 334 ЦК України, визначено моментом набуття права власності у набувача за договором купівлі – продажу автомобіля – момент фактичного передання та передання розпорядчих документів на нього.

Рішенням Рівненського районного суду Рівненської області від 28 жовтня 2015 року в цивільну справу за позовом до особи та відділу ДВС Бродівського районного управління юстиції Львівської області про визнання права власності на автомобіль, зняття арешту з автомобіля № 570/1324/15-ц, що залишено без змін ухвалою від 25 грудня 2015 року колегії суддів судової палати у цивільних справах Апеляційного суду Рівненської області позов задоволено застосовано положення ст. 334 ЦК України, визначено моментом набуття права власності у набувача за договором купівлі – продажу автомобіля – момент фактичного передання та передання розпорядчих документів на нього.

Рішенням Токмацький районний суд Запорізької області від 30.09.2015 в справі №328/3577/15-ц за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2, Відділу державної виконавчої служби Токмацького міськрайонного управління юстиції у Запорізькій області, за участі третьої особи Публічного акціонерного товариства "УкрСиббанк" про визнання права власності на автомобіль та зняття арешту, позов задоволено. Судом застосовано положення ст. 334 ЦК України, визначено моментом набуття права власності у набувача

за договором купівлі – продажу автомобіля – момент фактичного передання та передання розпорядчих документів на нього.

Рішенням Ленінський районний суд м. Кіровограда від 16 липня 2015 року в справі № 405/75/15-ц за позовом ОСОБА_1 до ОСОБА_2, Ленінського відділу державної виконавчої служби Кіровоградського міського управління юстиції, ОСОБА_3 про визнання права власності на автомобіль та зняття арешту з автомобіля позов задоволено застосовано положення ст. 334 ЦК України, визначено моментом набуття права власності у набувача за договором купівлі – продажу автомобіля – момент фактичного передання та передання розпорядчих документів на нього.

Рішенням Господарського суду Тернопільської області від 28 травня 2015 р в справі № 921/318/15-г/ за позовом Борщівського районного споживчого товариства про визнання права власності на автомобіль та звільнення його з-під арешту позов задоволено застосовано положення ст. 334 ЦК України, визначено моментом набуття права власності у набувача за договором купівлі – продажу автомобіля – момент фактичного передання та передання розпорядчих документів на нього.

Рішенням Малиновського районного суду м. Одеси від 20 квітня 2015 року в справі №521/2433/15-ц за позовом ОСОБА_1 до Вох ОСОБА_2, відділу державної виконавчої служби Самбірського міськрайонного управління юстиції Львівської області, про визнання права власності на автомобіль та звільнення його з - під арешту позов задоволено застосовано положення ст. 334 ЦК України, визначено моментом набуття права власності у набувача за договором купівлі – продажу автомобіля – момент фактичного передання та передання розпорядчих документів на нього.

В інших судових рішеннях суди за аналогічного предмету спору відмовляючи в позовах про визнання права власності на автомобіль, що придбаний за договором купівлі – продажу, однак не зареєстрований в органах ДАІ посилались на момент державної реєстрації автомобіля як момент виникнення права власності та на підставі положень ст 34 ЗУ «Про дорожній рух» відмовляли в позовах, не застосовували взагалі, або невірно на думку заявника застосовували ст. 334 ЦК України.

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ в справі за позовом ОСОБА_4 до ОСОБА_5, другого міського відділу державної виконавчої служби Хмельницького міськрайонного управління юстиції, відділу державної виконавчої служби Хотинського районного управління юстиції про визнання права власності на автомобіль та звільнення з-під арешту № 6-13205св15 від 16 вересня 2015 року зробив правовий висновок, що скасовуючи рішення суду першої інстанції та відмовляючи в задоволенні позову, суд апеляційної інстанції виходив з того, що порядок набуття права власності на транспортні засоби пов'язаний з обов'язковою реєстрацією власником придбаного автомобіля у відповідних органах, не здійснивши такі дії позивач не набув права власності на спірний автомобіль у визначеному законом порядку, а відтак накладення арешту на цей автомобіль не порушує прав останнього.

Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ в ухвалі від 23 жовтня 2014 року в справі №6-30443св14 залишив в силі рішення апеляційного суду, яким скасоване рішення Деснянського райсуду м. Києва. При цьому обставини справи: за судовими рішеннями зводились до наступного: Було заявлено позов про визнання права власності на автомобіль. Свої вимоги позивач мотивував тим, що 12.11.2010 року між ним та відповідачем ОСОБА_2 фактично було укладено договір купівлі-продажу автомобіля "Lexus", 2007 року випуску, на виконання якого відповідач видала йому довіреність на право розпорядження автомобілем, а також розписку про отримання нею коштів за вищевказаний автомобіль та вказала на його (позивача) обов'язок протягом строку дії довіреності переоформити права власності на

автомобіль. Рішенням суду першої інстанції в справі №754/18494/2013 з посиланням на положення ст. 334 ЦК України встановлено моментом набуття позивачем у власність автомобіля – момент його передання та оформлення довіреності на право його розпорядження (видана була також на 10 років). Рішенням апеляційного суду м. Києва означене рішення суду скасоване, застосовано судом для визначення порядку набуття в власність автомобіля виключно положення Порядку державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі, автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів та мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 р. №1388. отже, не зважаючи на те, що судові рішення суду апеляційної та касаційної інстанції в даній справі не містять посилання та аргументування за ст. 334 ЦК України, однак ними скасовано судові рішення, яким суд застосував саме дану ст. ЦК України і вони (означені судові рішення) також можуть бути прикладом неоднозначного застосування ст. 334 ЦК України судами України для цілей даного конституційного звернення.

Єдиний державний реєстр судових рішень містить значну масу судових рішень судів першої та апеляційної інстанції колізійних та взаємовиключаючих з даного предмету. Крім того, в аналітичного відділу Конституційного Суду України маються значні ресурси для залучення всієї узагальнюючої практики застосування даного питання судами загальної юрисдикції, що не можливо для суб'єкта звернення.

Таким чином, наряду неоднозначне застосування одних і тих же норм матеріального права – положень ст. 334 ЦК України, ст. 34 ЗУ «Про дорожній рух» судами України в частині визначення моменту набуття права власності в покупця за договором купівлі – продажу до проведення державної реєстрації автомобіля в державному органі, що здійснює реєстрацію автотранспортних засобів. При цьому спостерігається тенденція, що суди господарського судочинства, в тому числі Вищий господарський суд України притримуються правової позиції про те, що моментом набуття у власність чи набуття права власності на автомобіль за договором є саме дата, указана в договорі, тобто чи договорі купівлі – продажу чи інше та не зв'язують даний момент з фактом реєстрації автомобіля в державному органі, що здійснює реєстрацію автотранспортних засобів, суди загальної юрисдикції, в тому числі Вищий спеціалізований суд України по розгляду цивільних та кримінальних справ з посиланням на положення ст 34 ЗУ «Про дорожній рух» та підзаконний нормативно – правовий акт «Порядок державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку автомобілів, автобусів, а також самохідних машин, сконструйованих на шасі, автомобілів, мотоциклів усіх типів, марок і моделей, причепів, напівпричепів та мотоколясок, інших прирівняних до них транспортних засобів та мопедів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 07.09.1998 р. №1388» визначають момент набуття у власність на транспортний засіб виключно день державної реєстрації автомобіля в державному органі, що здійснює реєстрацію автотранспортних засобів.

В доступних для суб'єкта звернення джерелах не знайдено жодної правової позиції Верховного Суду України з даного питання.

Натомість, виходячи з загальних засад доказування, що відповідає як нормам ЦПК України, ГПК України чи КАС України, що загальновідомі факти не є предметом доказування та вважаються встановленими суб'єкт конституційного звернення вважає, що загальновідомим в Україні є факт, що громадяни придбавають транспортні засоби на підставі, зокрема довіреностей, тобто не проводячи одночасну державну реєстрації транспортного засобу в державному органі, що здійснює реєстрацію

автотранспортних засобів, при цьому сторони таких право чинів однозначно сприймають юридичні факти – факт вчинення угоди. Таким чином роз'яснення відповідних положень закону, що підняті в даному зверненні на думку заявника є актуальним для впорядкування цивільних правовідносин в Україні.

На підставі викладеного, керуючись ст. ст. 42, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», прошу суд:

Дати офіційне тлумачення поняття, щодо нормативно правового визначення моменту виникнення права власності на транспортний засіб та чи впливає з положень статті 334 Цивільного Кодексу України, положень статті 34 Закону України «Про дорожній рух» виникнення такого права з проведенням покупцем (набувачем) державної реєстрації транспортного засобу в державному органі, що здійснює реєстрацію автотранспортних засобів.

Дати офіційне тлумачення, чи прирівнюється поняття державна реєстрація правочину, встановлене в статті 210 Цивільного кодексу України до поняття державна реєстрація транспортного засобу, встановлене в статті 34 Закону України «Про дорожній рух» стосовно державної реєстрації транспортного засобу в державному органі, що здійснює реєстрацію автотранспортних засобів.

Додаток:

Рішення суду першої інстанції (копія) на 1 арк.;

Ухвала апеляційного суду в справі Мурзак А.І. (копія) на 2 арк.;

Довіреність Король С.М. на транспортний засіб (копія) на 1 арк.;

Довіреність на представника (копія) на 1 арк.;

Паспорт суб'єкта звернення на 2 арк.;

Судові рішення в підтвердження неоднакового застосування судами України положень ст. 334 ЦК України, ст. 34 ЗУ «Про дорожній рух» на ___ арк.

Копії звернення з додатками в 3-х примірниках.

Мурзак А.І.

«6» квітня 2016 року